

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 51.

Lýsingaprisur fyri petitreglu: 30 oyr. á forsiðuni, 20 oyr. á 3. og 4. síðu. Við stórrí lýsingum fest avsláttur í prísinum.

Tírsdag hin 18. decembir 1928.

Kostar kr. 1,50 fjórðingsárið + Porto. Blaðið verður bilagt á posthúsinum, brævasvarstodum og skrivstovuni. Telf. 143.

2. árg.

Tandlæge BREND

traffes 11—5. Telf. 114.

Nú frammanundan býarstýrisvali er einaferð enn manað fram hitt stóra og týðandi mál: neystabygging.

Kommunal neystabygging hefur verið havd frammi ferð eftir ferð, men tað hevur aldri komið nakað av skafti. Men frammanundan vali, tá eru menn fúsir til at sláa um seg við neystabygging. Royndir prógva, at ikki er so vorðið fylkingarróp stórt annað enn »prát« úr enda í annan.

At menn og feløg ígjøgnum árin hava vent sær til tey ymisku býarstýri við umsókn um neystabygging er alkunnugt, og fruktirnar av hesum umsóknnum hava altíð verið púra ongur.

Í januar mánaði — tann tíðin er nevnd hjarta á vetrinum — 1927, sendi hitt fjølmenta »Havnar Arbeidsmannafelag« brev til býarstýrið um at seta ymisk arbeiðir í verk, vegna ársins trøngu stundir við tí stóra og umfatandi arbeiðsloysi, ið var um tað mundið, soleiðis at menn kundu fáa okkurt at starvast við.

Umframt at skotið varð til, at gera veg norður ígjøgnum Havnardal og leingja um Sundsvegin, varð eisini í brævinum heitt á býarstýrið um at vala um gamlar vegir, ið ikki longur vóru nýtuligir. Her var serstakliga víst á Hoyvíksvegin, ið tá eins og nú var heilt ómøguligt og ónýttuligt sum vegur.

Samstundis sum ávíst var á tey tøvandi vegarbeiðini, var eisini heitt á býarstýrið at ænsa eftir teim stóðum fram við strondini, ið hóskaðu til neystapláss, at tey ikki gjordust ónýttulig til bátagoymslu, men at býarstýrið skuldi lata byggja neyst bæði við eystaru og vestaru vág. (Tá var ikki henda nógjörda »patentkajin« komin).

Henda umsókn »Arbeidsmannafelagsins« varð beind í hina fyrri kvikleika so tiltiknu nevnd: Teknisk Udvalg.

Jú henda nevnd gjordt skjótt av, tað skulu teir hava. »Havnar Arbeidsmannafelag«s brev kom skjótt aftur úr nevnd, og var svarið horið fram á almennum fundi í býarstýrinum. Formaðurin læs hetta »pena« svarið, ið hitt »tekniska« innstillar til býarstýrið at svara. Tað var tógn eina stund tá ið lisið var — men so brast kýli. Býarstýrismirnir ruku á fótir og manaðu burtur hetta óskil, vit nú vóru komnir at liva

undir, at menn og feløg venda sær til býarstýrið og vilja siga hvatið gerast skal. »Býráðið skal sannuliga ikki taka hesyn til hvat ið eitt »tilfeldigt felag« vundur sær til býráðið við« o. s. fr.

Svarið ið frammi lá frá tí »tekniska« var stult og greitt ein illavörðin avfisan av umsóknini. Í svarinum verður, Havnar Arbeidsmannafelag heldur harðliga átalad fyri brotsverk felagsins at hava loyvt sær at heitt á býarstýrið. Henda átala liggur greftliga frammi í hesum svari:

Thorshavn Byraad d. 29.—1.—27.

Til

»Havnar Arbeidsmannafelag«.

Í Anledning af Deres Skrivelse af 11. ds. med Anmodning til Byraadet om Opførelse af Baadenøst og Anlæg af Veje undlader man ikke hoslagt at fremsende Afskrift af en af Byraadets Udvalg for tekniske Anliggender afgiven, og af Raadet vedtagne Indstilling vedrørende disse Spørgsmaal.

P. B. V.

Valdemar Lützen.

Afskrift:

... »Skrivelse fra »Havnar Arbeidsmannafelag« med Henstilling til Byraadet om at afhjælpe Arbejdsløsheden i Byen ved Vejanlæg etc., samt om at bygge Baadenøst ved Stranden i Østre- og Vestrevaag.

Hvad angaar Opførelsen af Baadenøst ved Havnen, kan Udvalget ikke anbefale Byraadet f. T. at anvende Kommunens Midler dertil, da det tidligere har vist sig, at ved eventuel Opførelse af kommunale Nøst er ikke har villet melde sig Lejere til disse.

Angaaende Anlæg eller Udbedring af Køreveje, har Udvalget allerede planlagt hvad det agter at foreslaa til Udfoerelse i indevaerende Aar, saa vidt det kan lade sig gøre for det i Budgettet vedtagne Beløb.

Udvalget kan foreløbig ikke anbefale yderligere Vejanlæg i »Havnadal«, da der ved den nylig anlagte Statsvej maa siges at være sket en stor Forbedring af Mulighederne for Transport fra og til »Havnadal«.

Hoyvíksvegur har Udvalget forlængst besluttet at udbedre i Aar, og dette Arbejde vil snarest blive iærksat tilligemed andre meget nødvendige Arbejder.

Udvalget mener sig kompetent til at foreslaa hvor mest udkræves af Vejanlæg og Udbedring af Kommunens Veje og Gader, uden at have nødig at indhente Anvisninger i saa Henseende fra »Havnar Arbeidsmannafelag«.

Tó hendið tað frammanundan avstemmingi, at talað verður aftur og fram um neyst og neystapláss. Her var greitt frá at »býráðið í sínari tíð hevði bjóðað útróðramonnum pláss til bátar uppi í Tórsgøtu,

men útróðramenn vildu ikki taka við hesum tilbóði! Tað kundi tí ikki haldast at vera trot uppá neystapláss, tá ið eingin skoytti um at taka við so frálikum pláss. Eitt neyst átti býráðið á »Sælingarhelli«, men útróðramenn sýntist ikki at leggja lag í tað, eftirsum hin núverandi leigarin var ein dáma«.

Teir eru kompetentir til at »hedoma« og »bestemma« hvat ið gerast skal, og átala ála innblanding frá Havnar borgarum. Hetta vóru orðini ið týddu, at einki var at ivast um: Býarstýrið vildi einki gera av tí, ið útróðramenn og arbeiðsmenn ynsktu framt, kortaneí.

»Havnar Arbeidsmannafelag«s nevnd legðist ikki á svarið frá býarstýrinum, eins og býarstýrið legðist á svarið frá »Havnar Arbeidsmannafelag«. Brævið, ið »Havnar arbeidsmannafelag« sendi býarstýrinum, sum svar uppá frammanundan nevnda ófólkliga svar frá »tí heidraða býarstýri« varð nevniliga aldri lagt fram á almennum fund ið býarstýrinum — og ikki fanst ein einasti ein ímillum allar teir 9 býarstýrismirnir, ið var so frægur at hann var mentur til at krevja brævið fram á almennum fundi. Teir vóru allir rorandi samdir um at leggja lok á, ikki bert brævið, men eisini á ta áheitan, ið »Havnar Arbeidsmannafelag« hevði sent inn til býarstýrið. Ikki mátti lurtast eftir tí, ið eitt sovorðið »tilfeldigt felag ber fram, og at gera soleiðis sum ávíst verður — ikki at tala um!

So hátt í metum eru arbeiðsmenn og útróðramenn í Havn hjá egna býarstýri.

Tá ið tað er onkur, ið ikki kennur orðaljóðið í tí brævi, ið arbeiðsmannafelagið sendi býarstýrinum aftaná at hava fingið hitt ófólkliga svarið, og tí vildi kent hetta brev nærri, ið núsitandi býarstýri beindi burtur, loyva vit okkum at endurprenta tað her:

Tórshavn 8. februar 1927.

Heiðraða býarstýri!

Býarstýrið hevur — vegna umsókn »Havnar Arbeidsmannafelagsins« um at seta í verk ymisk arbeiðir fyri at minka um arbeiðsloysi og bota um kor arbeiðsmanna, samstundis sum hesi ávístu arbeiðir eru neyðtorvulig og vildu verið Havnar bý til gagn og sóma — sent »Havnar Arbeidsmannafelag« eitt svarbræv, sum felagið ikki kann leggja burtur uttan at handfara.

At Havnar býarstýri ber ta av okkum ávíst neystabygging saman við tað einaferð í tíðini av býarstýrinum tilætlaðu neystabygging uppi í Tórsgøtu er heldur ódámigt, tí býarstýrið er væl vitandi um, at tíðin

hevur við sær ført, at útróðramenn hava fingið sær bátar við motori í, og kostnaðurin við at fáa sær slíkar bátar er so stóur, at tað er nógv fyri hjá fátleikum útróðramonnum at noyðast at lata slíkar bátar standa úti, fyrst undir himmalssins regnroti, og so um illa vil til, bátur kann fara út av brimi ella flotna út av rennu-sjógv. Nú kann til hetta sigast, at tá stendur bátur ov niðurlaga; men sannleikurin er, at hesir bátar við motori í eru tungir og tola ikki langan og drúgan dráttur. Neystabygging uppi í Tórsgøtu vil aldri hava so nógvan týðning fyri útróðramenn í Havn sum neystabygging fram við sjóarmálan. Býarstýrið eigur tí ikki at lata málið um neystabygging falla.

At vegabyggingin norður í gjøgnum Havnardal er lokin vegna at statsvegur liggur tvørtur um Havnardal hava vit vilt við at skilja. Skjótt vildi Havnar býur vunnit tað aftur, um íbyggjararnir kundu fingið lagaligari atgongd til torvskurð og skjótari og lagaligari kundu fingið torvið til hús, tí har norðuri í Havnardali má eingin tyrra kráir við flagi. Vegir norður eftir vildu eisini hjálpt uppdyrkarmálinum betri áleiðis.

Um at skoyta upp í Sundsvegin nevnið býarstýrið einki, hóast tað millum mánna altíð hevur verið eitt einmælt ynski, síðani Sundsvegurin var lagdur, at hann átti at liggja inn á Vatnaskarðar, bæði fyri at koma lagaligari til brenni hjá fátæk um fólk, sum hann eisini her hevur nógv at týða fyri uppdyrkarmálinum.

At býarstýrið í ár hevur ætlað at latið gjørt við Hoyvíksvegin, eru vit væl noyðdir um, men hví skal so lítið annað kunna gerast av teirri grund? Forvitnisligt kundi verið at frætt, hvørji tey nógvu arbeiðir eru, sum býarstýri ætlar at útinna á hesum ári, og nær ið farið verður undir hesi arbeiðir.

Viðvíkjandi móttøkuni, bræv »Havnar Arbeidsmannafelags« fekk, kann sigast, at tað átti at verið betri undirtikið, enn tað bleiv, tí »Havnar Arbeidsmannafelag« er tó kringum 500 Havnarmenn.

Tá ið tað á býarstýrisfundi verður framhildið, at »Havnar Arbeidsmannafelag« er eitt »tilfeldigt felag, uttan at verða átalad av formanninum, loyva vit okkum at mæla til at slíkt ikki tíðari hendur.

Svarbræv býarstýrisins merkir býarstýrið, og »Havnar Arbeidsmannafelag« vil hereftirdags vita at virðiseta eitt fólkaligt svar frá Havnar býarstýri.

Virðingarmest

Nevnd »Havnar Arbeidsmannafelag«s.

Hetta bræv legði býarstýrið burtur. Nú er at ænsa sær og sleppa sama býarstýrið frá 20. í hesum.

Roald Amundsen in Memoriam.

At Henry Ette.

30 Aars nordligt Liv, Ishavet Spitsbergen, Grønland, Island.

Aaret 1928 vil altíð blive staaende som et Mærkeaar i arktisk og antarktisk Forskning. For akkurat 200 Aar siden, 1728, fandt Danskeren Vitus Bering, som konstaterede, at Amerika og Asien ikke var landfaste, men adskilte ved det Stræde, der endnu den Dag i Dag kaldes Beringstrædet, sin Grav i Sandet paa Beringsoen, og for 50 Aar siden passerede Svenskeren Nordenskjølds Dampers »Vega« Beringsoen, efter som det første Skib at have sejlet fra Hvidehavet langs Asiens Nordkyst til Beringstrædet, Nordøstpassagens Fuldfører.

1928 fandt endelig Jordens største arktiske og antarktiske Rejsende, nu og i alle tilbage-lagte og kommende Tider, Nordvestpassagens Fuldfører langs Nordamerikas Ishavskyst med Motorskibet »Gjøaa«, Sydpo lens Opdager, Nordmanden Roald Amundsen, den første, som sammen med Nobile fløj pr. Luftskib over Nordpolen, selv om Byrd var kommen dem i Forvejen pr. Aeroplan, sin heltemodige Død og Grav i det kolde Hav, han havde viet største Delen af sit Liv, Syd for Bjørneøen, circa 74° n. B., 20° ø. L. Men han var ikke ganske uden Skyld i sin egen Tragedie.

Da han, som var Expert i Ishavsskibe, f. Eks. »Maude«, med hvilket han ogsaa sejlede fra Hvidehavet til Beringstrædet, og Hunde og Slæder, det 19de Aarhundredes arktiske Rejsemaader, med hvilke han var fortrolig og erfaren som ingen anden, ikke alene gik ud over sin Tidsalder, født i Halvfjerdsene i forrige Aarhundrede, som han var, paa et Tidspunkt selv gamle, verdenskløge Mænd rystede paa Hovedet, naar der blev Tale om Menneskers Flyvning, men ogsaa gik over sit Felt, paakaldte han selv sin egen Tragedie.

Og han folte det selv, lagde heller ingen Skjul paa, at han i Luften pr. Luftskib eller Aero-plan ikke satte sine Ben paa Drækket med samme Sikkerhed som den, hvormed han satte dem paa Broen af et Ishavsskib. »Latham's« Flugt var ikke eksperte Flyveres Flugt. Der var 6 Mennesker ombord, hvis samlede Vægt kan sættes mindst til 450 kg. Af den Grund kunde Amundsen kun medtage 10 kg Pemmikan, 10 kg Chokolade, en